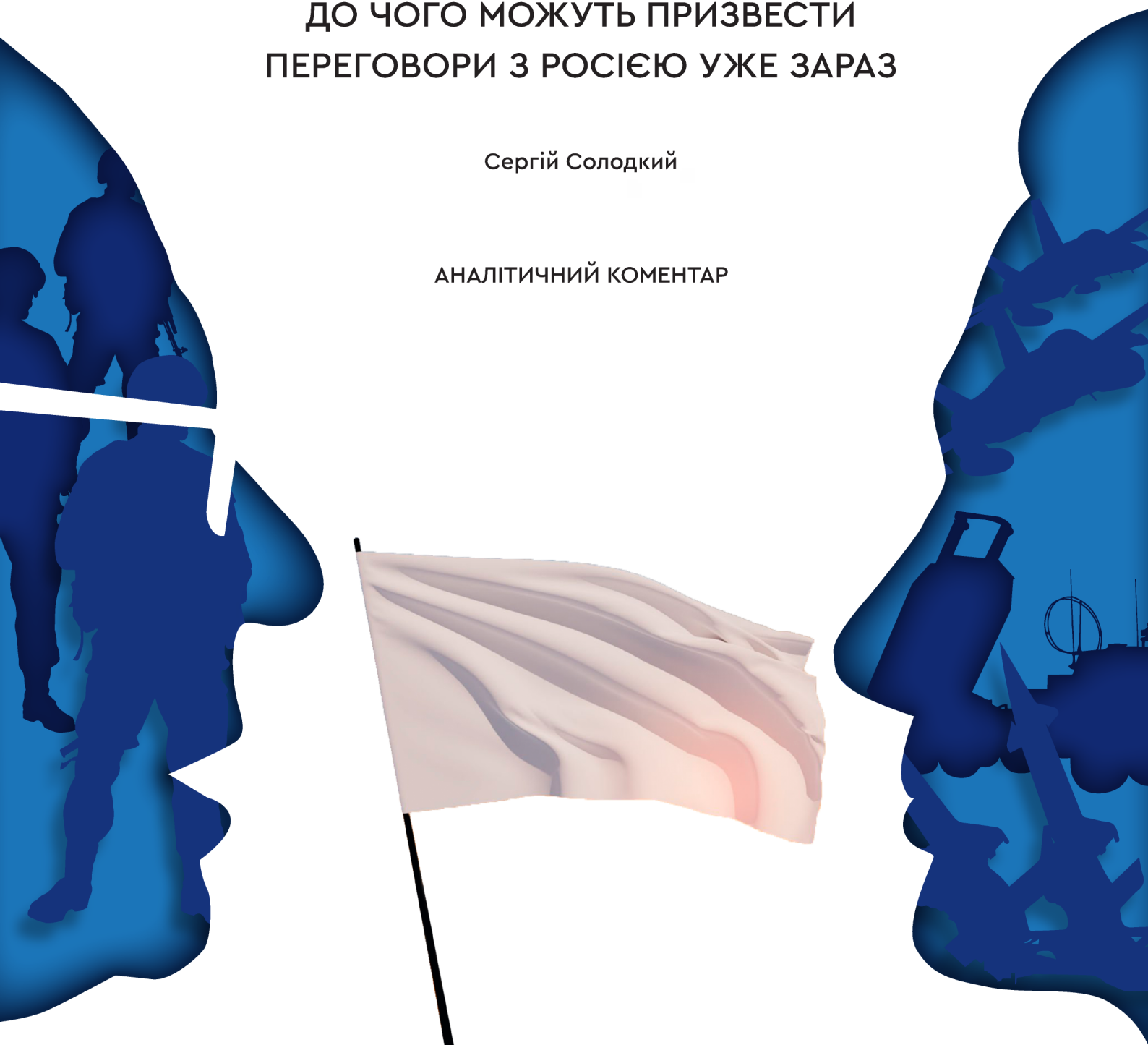

ПІДШТОВХУВАННЯ ДО ПРИХОВАНОЇ КАПІТУЛЯЦІЇ

ДО ЧОГО МОЖУТЬ ПРИЗВЕСТИ
ПЕРЕГОВОРИ З РОСІЄЮ УЖЕ ЗАРАЗ

Сергій Солодкий

АНАЛІТИЧНИЙ КОМЕНТАР

ПІДШТОВХУВАННЯ ДО ПРИХОВАНОЇ КАПІТУЛЯЦІЇ

ДО ЧОГО МОЖУТЬ ПРИЗВЕСТИ
ПЕРЕГОВОРИ З РОСІЄЮ УЖЕ ЗАРАЗ

Сергій Солодкий,
Центр «Нова Європа»

Не бажаючи того, окремі країни Заходу своєю слабкою допомогою підштовхують Україну до переговорів із Росією — а фактично до поступок перед Росією. За кілька тижнів у Швейцарії відбудеться перший Саміт миру, який ставить за мету обговорення умов завершення російської війни. Голоси закордонних лідерів про залучення Росії до переговорів стали гучнішими. Поки що Україні вдавалося переконати партнерів у недоречності залучення Москви. Проте це не означає, що табір країн під умовною назвою «мир за будь-яку ціну» відступиться від своїх намірів. Держави, які виступають за якомога швидші переговори, схоже, мало замислюються над тим, що, закликаючи Україну до переговорів за нинішніх умов, фактично підігрують російським цілям. Перемовини України і Росії нагадуватимуть радше консультації про капітуляцію, навіть якщо окремі країни і мають найщиріші наміри повернути сталий мир в Європу. І якщо мотиви закликів до миру з боку Китаю зрозумілі (завдати стратегічну поразку Заходу), то заяви українських друзів — вияв щонайменше недалекоглядності. Кілька місяців тому неоднозначні заяви лунали від Швейцарії, господарки Саміту миру.

І насправді стратегічно для України найбільшу небезпеку становлять країни, які підтримують Україну, заявляють про важливість перемоги України, а на практиці з різних причин і у різний спосіб ослаблюють позиції українців.

ПРИХОВАНА КАПІТУЛЯЦІЯ

Після невдалого контрнаступу перегляд підходів Заходу виглядав очевидним: крапельний підхід із військової підтримки України зазнав провалу, а тому потрібні були радикальні зміни. Логіка підказувала: країни Заходу мали змінити дозований підхід на так би мовити лавинний — із кожним тижнем Україна повинна отримувати більше і більше зброї, що зрештою могло би переконати Росії в безперспективності тривалої війни. Проте замість єдиного правильного висновку ключові країни Заходу зробили єдиний хибний: поставили фактично на тривалу паузу надання озброєння (немає підстав вважати таку паузу свідомою, але суті справи це не змінює).

На словах декларувалася масштабна підтримка за принципом «*as long as it takes*», на справі відбувалося ослаблення України через повільну і недостатню допомогу. Тлом дефіциту підтримки стали дедалі гучніші заклики до переговорів зі сторони [Китаю](#), [Туреччини](#), [Швейцарії](#) чи [Словаччини](#). Українській владі вдалося «збити» на старті ідею залучення Росії до переговорів вже на саміті у Женеві, який запланований на середину червня.

Ще більшим є табір тих країн (так би мовити прихованих капітулянтів), які не проти були би «заморозити»

конфлікт на цьому етапі. Проблема, втім, не стільки в закликах чи сподіваннях на переговори, скільки в тому, що умовні прихильники пацифізму (по ідеї — табір капітулянтів) сприймають переговори як гарантований ключ до вирішення всіх безпекових проблем. Не враховуючи при цьому, що такі переговори можуть не вирішити, а лише примножити виклики — або ж просто відкласти.

Росія має значний досвід в імітаційній дипломатії. Вона публічно заявляє про свою готовність до переговорів, а на практиці робить усе можливе, аби їх зірвати — або ж переслідує досягнення власних цілей, які не мають нічого спільного з попередніми двосторонніми домовленостями чи міжнародним правом. Наприклад, з 2014 року по 2022 рік, Україна провела близько [200 переговорів із Росією \(у рамках мінського процесу\)](#). За цей же час було досягнуто 20 домовленостей про припинення вогню, усі з яких були порушені Москвою.

Чи змінилося щось за останній час, аби Росія стала зацікавленою у відновленні миру? Однозначна відповідь: ні! І партнери, які очікують від України залучення в будь-які консультації з росіянами, мають усвідомлювати цю базову передумову.

Які напрошуються висновки щодо готовності (радше — неготовності) Росії на цьому етапі до переговорного процесу? Можна виокремити такі ключові параметри:

- **Росія не планує зупинитися навіть під час гіпотетичних переговорів.** Росія розпочала новий етап наступальних дій. Більше того, вона не збирається припинити воєнних дій, навіть якщо розпочнуться переговори (про це чітко заявляв міністр закордонних справ Росії [Сергей Лавров](#)). Офіційна позиція Москви цілковито суперечить баченню окремих «пацифістів», які вважають, що початок переговорів передбачатиме тишу на фронті ([прем'єр Словаччини Роберт Фіцо](#) з цього приводу заявляв: «Нехай краще 10 років ведуть переговори про мир, ніж 10 років вбивають одне одного без жодного результату»). Російське бачення переговорів: говорити і вбивати одночасно.
- **Переговори будуть не про повернення вкраденого, а про крадіжку ще неукраденого.** Росія не збирається керуватися принципами міжнародного права під час переговорів. Базова переговорна позиція Москви полягає в тому, що Україна має відмовитися від окупованих Росією територій. У завуальованому формулюванні росіян ця цинічна передумова звучить як необхідність врахувати [«нову реальність»](#). Російська влада неодноразово

також заявляла, що переговори для Москви — це інший спосіб досягнення цілей, які вона хотіла досягнути шляхом війни. Нагадаємо у цьому контексті, згідно з російською конституцією, до складу країни Росії входять чотири українські області.

- **Переговори під прицілом «Іскандера».** Росія продовжує виступати з погрозами про атаки по країнах, що підтримують Україну. Вперше [МЗС Росії розіслало відповідну ноту](#) ще в квітні 2022 року. Відтоді кількість таких заяв і на офіційному, і на неофіційному рівні тільки множилася. Нещодавно російське зовнішньополітичне відомство виступило з [ядерними погрозами](#) на адресу країн НАТО. Розгледіти в цьому шантажі будь-яке бажання сісти за стіл переговорів складно.

Як «віддзеркалює» ці чинники проукраїнський табір?

- **Все вирішує Україна, але під примусом обставин.** Дозовані поставки озброєння, тривалі перерви в поставках сприяли успіхові російського плану. Навіть якщо ключові західні країни і не прагнули ослаблення України, то зробили чимало, аби це сталося.
- **Будапештський меморандум updated.** США, Німеччина (головні поставники озброєння) не готові обговорювати жодні політичні

рішення, які б передбачали реальний захист України. І питання двосторонніх гарантій, і членство в НАТО викликає у партнерів або ж дипломатичне мовчання, або ж відверте роздратування. Обіцянка відтворити в Україні «ізраїльську модель» поки що залишається обіцянкою (темпи і обсяги поставок озброєння найкращий доказ).

- **Війна без ворога.** На тлі постійних погроз Москви певна частина західних країн боїться визнати, що Росія — ворог, який має зазнати поразки. Пропозиція Франції відправити війська в Україну викликала такий сплеск переляку і спростувань інших держав, наче допомога Україні — це співучасть у воєнному злочині, а не допомога, яка передбачена міжнародним правом. Невеличке нагадування Статуту ООН: **його Стаття 51 чітко передбачає невід'ємне право держави, що стала жертвою збройного нападу, «на індивідуальну або КОЛЕКТИВНУ самооборону».**

Путін створив «російську реальність», яку вимагає прийняти. Зусилля Заходу при цьому або ж надто скромні, або ж нестабільні, аби Путін захотів сприйняти «західну реальність» — реальність, яка вимагали би відновити мир на засадах поваги до міжнародного права.

ПЕРЕГОВОРИ ЗАРАЗ — ЦЕ ЩЕ ДОВША ВІЙНА

Відтак сьогодні якщо і настав час для поворотного моменту, але не того, який би виявлявся в підштовхуванні України до переговорів. Поворотний момент мав би полягати в абсолютній зміні підходів із підтримки України — вони мають вирізнятися амбітністю, швидкістю, масштабом. Переговори найближчим часом, якщо би і відбулися, то призвели би лише до небажаних наслідків.

1 Перший і ключовий — **переговори не зупинять війну.** Росія затягувала би переговорний процес настільки довго, наскільки би ситуація на фронті дозволяла їй і далі просуватися вперед. Путін, натхненний перервами в підтримці України, відчув, що отримав вікно можливостей; і закрийється воно рівно тоді, коли зміниться ситуація на полі бою, коли він розумітиме, що війна на виснаження не має жодних перспектив. Змінити стан справи може передовсім нова якість поставок озброєння.

Інший важливий чинник, який не сприяє зговірливості Путіна — суспільна підтримка в Росії. Війна дозволила йому максимально приглушити голоси критиків (цензура, переслідування, вигнання, вбивства тощо). Путін давно відкрив формулу своєї популярності — репресії плюс

війна. Він прийшов до влади на тлі російсько-чеченської війни, його рейтинг злетів у 2014 році на тлі розпочатої агресії проти України, аналогічна картина спостерігалася і після 2022 року. Розрахунок на те, що Путін зацікавлений у переговорах більше, ніж у війні, позбавлений сенсу — принаймні на цьому етапі.

2 Другий наслідок негайних переговорів — **дестабілізація в Україні.** У інформаційному просторі (особливо в соціальних мережах) дедалі частіше з'являються повідомлення про нібито таємні домовленості української влади з Росією. Усі вони пов'язані з новим етапом наступу росіян, підсумком чого нібито і мають стати переговори. Намагання дестабілізувати ситуацію в Україні «переговорним чинником» є очевидними вже зараз, коли ніщо не вказує на подібного роду домовленості. Поки окремі західні політики заклопотані тим, як зберегти владу Путіна (боячись дестабілізації постпутінського періоду), може погіршитися ситуація в самій Україні, на що завжди робила ставку Москва. Звернімо увагу на [оголошення у розшук українських керівників](#), [розкриття спробу замаху](#) на

Володимира Зеленського, Василя Малюка, Кирила Буданова — усе це точно не свідчить про будь-яке бажання Путіна до переговорів.

3 Третій наслідок-ризик — **ще більше уповільнення поставок озброєння України, гальмування (або і призупинення) надання допомоги загалом.** Більша частина західних держав і раніше зберігала хворобливу звичку бюрократизувати всі процеси з підтримки, відчуття нагальності було властивим хіба найближчим друзям України. Враховуючи минулий досвід, в Києві існує побоювання: приспані переговорним процесом західні країни легко приймуть нову дозу заспокійливого, аби призупинити підтримку України. Якщо перерви в поставках зброї ставалися на гарячій фазі воєнних дій, можна лише уявити, яким буде рівень розслаблення частини західних партнерів, котрі зосередяться на мрійницьких дискусіях про майбутній мир і відбудову (усім на згадку період після Мінську-2 до 2022 року). Перед тим, як закликати чи чекати на переговори, Захід має дати серйозні гарантії про сталий характер підтримки України. [Ініціатива генерального секретаря НАТО](#) про створення фонду фінансової підтримки української оборони обсягом 100 млрд євро — правильний напрямок думок, однак знову ж окремі країни Альянсу заявили,

що блокуватимуть цю ідею. Такі сигнали в Росії читають однозначно — як вияв слабкості Заходу, а відтак і України. У Києві мають продовжувати адвокаційну роботу задля того, аби зрештою отримати дієві безпекові гарантії (не лише зобов'язання). У цьому контексті варто пам'ятати: країни, які отримали гарантії від США, спочатку мали скромніші безпекові обіцянки — це стосується і Південної Кореї, і Японії (більше про це в дослідженні Центру «Нова Європа» [«Формула безпеки «НАТО плюс»](#)).

4 Четвертий ризик — **заохочення потенційних агресорів до порушення міжнародного права.** Реакція України і Заходу на російську війну — це свого роду історична модель, за якою діятимуть і інші агресивні держави. Росія любить виправдовувати свої порушення міжнародного права порушеннями інших — НАТО бомбило Сербію без резолюції РБ ООН, США розпочали війну в Іраку під надуманим приводом тощо. Слабка реакція Заходу з допомоги Україні — це запрошення не лише Росії до подальших актів агресії, але й інших країн. Шпаргалка для майбутнього агресора вже готова. Перший вивчений урок: агресор має краще готуватися до воєнних дій — операції справді мають носити блицкриговий характер. Другий: потрібно переконливо лякати застосуванням ядерної

зброї проти країн Заходу. Третій: більшість країн Заходу зрештою змиряться з окупацією територій, нападами на інші країни.

Головна ж загроза для самозаспокоєної значної частини Заходу полягатиме в тому, що **Росія після вдалого для себе вирішення українського питання відновить висувати претензії до всього євроатлантичного простору**. Не варто забувати, що вимоги Москви лише частково стосуються України. Росія ставить перед собою ціль підписання нового міжнародного документа, який би фіксував перекроювання територій країн, передбачав припинення розширення НАТО, нав'язував Альянсу додаткові умови. Захід так само житиме в страхіві, що одного дня Росія розв'яже нову війну, реалізує свої ядерні погрози, бо ж, по суті, НАТО не збирається виконувати **ультиматум Путіна**, оприлюднений у грудні 2021 року, в повній мірі.

У підсумку Україна, її партнери отримають не прорив задля припинення війни, але лише її продовження, яке відтягне мир і все одно змусить ключові країни Заходу ухвалювати рішення, до яких вони не хочуть вдаватися. Одна війна, яка могла бути завершена швидкою поразкою Росії, продовжена до безкінечності, може надихати потенційних агресорів на безкарне провокування нових конфліктів.

ПОВОРОТНИЙ МОМЕНТ

Апеляції до того, що Україна не здатна належним чином стримувати лінію фронту, а тому переговори — оптимальний вибір, безпідставні з тієї причини, що не в останню чергу несуть відповідальність за провали на полі бою ті країни Заходу, які надавали кволу, несвоєчасну допомогу. **Рішення на сьогодні має полягати не в тому, як змусити ослаблену Україну сісти за стіл переговорів, а як невідкладно її посилити.**

Дедалі частіше від західних політиків можна почути запитання щодо проблем в Україні з мобілізацією. Хоча в значній мірі сьогоднішні проблеми з мобілізацією — це відгомін тих стратегічних помилок, які західні партнери допустили ще в 2022 році. [Українські експерти, політики, дипломати попереджали](#) про загрозу затягування війни з самого початку — поставки озброєння мали носити стабільний і за великим рахунком безумовний характер.

Із усіх варіантів рішень щодо України Захід обирав зрештою правильні рішення, але з чималим запізненням. Починаючи з 2014 року, Україна пропонувала Заходу дієві кроки, які могли б дозволити не допустити воєнного сценарію. Проте ЄС, США, роблячи ставку суто на дипломатію

і напівзаходи, досягнувши зрештою протилежного ефекту.

І десять років по тому Захід продовжує керуватися таким само принципом — суперобережність, що заохочує Росію до агресії. Красномовне нагадування: у відповідь на окупацію Криму ЄС [запровадив санкції проти 21 громадянина](#) України і Росії — найвищим посадовцем у ньому був віцеспікер Держдуми Сергій Железняк. За безпрецедентне порушення міжнародного права в історії Європи після Другої світової війни покарані були пішаки. Владімір Путін мав усі підстави вважати ЄС слабкодушним, що вселяло йому надію: скоро європейці знову співпрацюватимуть за принципом *business as usual*. У цей час, коли він починає дестабілізаційні дії на півдні і сході України, США дають зрозуміти, що Україна не може розраховувати на військову підтримку.

Чим далі йшов Путін, тим жорсткішими ставали рішення ЄС і США. Проблема полягала, що вони були щоразу запізними і щоразу недостатніми на момент ухвалення. Захід реагував, коли потрібно було виступати з ініціативами, на які б мала реагувати Росія. Прагнення зберегти трансатлантичну єдність під час підтримки України змушувало і змушує західних лідерів

орієнтуватися не на ті рішення, які будуть ефективними для перемоги над Росією, а на ті, які б не нашкодили інтересам переляканих або ж корумпованих Путіним урядів. Путін справді зацікавлений в розбраті, конфліктах між демократичними країнами, однак збереження трансатлантичної єдності, базованої на страху, свідчить про силу Заходу не в тій мірі, яка би могла змусити Кремль до миру. Відтак давно перезріло рішення про формування коаліції рішучих — коаліції держав, які прагнуть розширити допомогу Україні (про це більше в ґрунтовному [аналізі Альони Гетьманчук](#) під назвою «Коаліція рішучих. Що заважає країнам Європи інвестувати в перемогу України»).

Якщо Захід вірить у важливість поваги до міжнародного права, відновлення сталого і справедливого миру в Європі, то відвага і рішучість мають стати ключовими рисами нових рішень. Україна ніколи не заперечувала важливість переговорів, але такі переговори мають базуватися передовсім на повазі до міжнародного права. Дотеперішні рішення Заходу слабо вплинули на те, аби у Путіна з'явилося мінімальне бажання перечитати Статут ООН без довільних інтерпретацій.

Центр «Нова Європа» розробив своє бачення, які ініціативи міжнародних партнерів можуть сприяти примусу Росії до справжніх, а не імітаційних переговорів ([див. графік нижче](#)).

Погляд з України

TOP-8 GAME CHANGERS

Які ініціативи міжнародних партнерів наблизять перемогу України?

- 1** **Більше, новіше і вчасно надане озброєння**

Важливо своєчасно передавати країні найновіші розробки. Конче необхідні Україні далекобійні ракети – американські ATACMS (дальністю 300 км+) і німецькі Taurus

- 2** **Конфіскація коштів на користь України**

Конфіскація російських активів (щонайменше 300 млрд. доларів США), заморожених західними країнами, суттєво поліпшить шанси на перемогу України у війні на виснаження

- 3** **Запрошення і початок вступу до НАТО**

Запрошення України до Альянсу стане рішучим геополітичним кроком, який продемонструє, що Україна вже ніколи не буде частиною «російської імперії» у будь-якому з її перетлінь. Це стане суттєвим сигналом для Путіна щодо марності продовження воєнних дій

- 4** **Проміжні безпекові гарантії**

Партнери вже на нинішньому етапі мають дати серйозніші безпекові гарантії, ніж це передбачено нинішніми домовленостями. За мінімальний приклад країни могли би взяти так званий підхід «стратегічної невизначеності» (гарантії для Швеції і Фінляндії до їхнього вступу в НАТО; або модель гарантії США для Тайваню)

- 5** **Нарощування виробництва зброї**

Суттєве нарощування виробництва озброєння, зокрема і через спільне виробництво з Україною стане потужним сигналом щодо рішучості демократій протистояти агресору

- 6** **Коаліція рішучих**

Створення партнерами України протиповітряного щита (shield) над частиною України (наприклад, західної) і можливість залучення на території України військ країн-партнерів

- 7** **Право на самооборону**

Захід має зняти табу на право українців завдавати удари західною зброєю по об'єктах на території Росії. Самооборона є невід'ємним правом країни, що передбачене Статутом ООН (Стаття 51)

- 8** **Контроль за дотриманням санкцій**

Партнери мають запровадити надійні інструменти з моніторингу, контролю за дотриманням обмежувальних заходів третіми сторонами

Центр «Нова Європа»
Київ

ПРО ЦЕНТР «НОВА ЄВРОПА»

Центр «Нова Європа» (ЦЕНЕ) заснований у 2017 році як незалежний аналітичний центр. Попри новий бренд, він базується на досвіді команди, яка разом працює з 2009 року (раніше в рамках Інституту світової політики). Аналітики Центру «Нова Європа» стали впізнаваними, адже запропонували якісний аналітичний продукт із питань зовнішньої політики України та безпеки в регіоні, поєднавши його з активними та ефективними зусиллями з адвокатування.

Бачення Центру «Нова Європа» максимально наближене до бачення майбутнього Української держави більшістю громадян: Україна повинна бути інтегрованою в Євросоюз і НАТО. Під інтеграцією ми вбачаємо не стільки формалізоване членство, скільки запозичення найкращих стандартів і практик для фактичної належності України до євроатлантичного ціннісного простору.

Докладніше про Центр «Нова Європа»: neweurope.org.ua

- <https://www.facebook.com/NECUkraine/>
- https://twitter.com/NEC_Ukraine
- <https://neweurope.org.ua/>